

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jacobi Alvarez de Paz Opera

De Exterminatione Mali, Et Promotione boni - Libri quinque

Álvarez de Paz, Jacobo

Lvgdvni, 1613

De mortificatione oculorum. Cap. 2.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77843](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77843)

exculta habitum alicuius virtutis acquirit, quo suauiter & facilliter per semitas virtutis ducitur, & ad id quod secundum rationem est, gratia aspirante, permouetur.

Hanc rationem perficiendi seipsum, quam sancti exemplo docuerunt, & Ecclesiasticus monuit, quisquis tenere debet, si vult non mediocres in virtute progressus habere. Seipsum igitur pictorem existimet, qui non in tabula cedri aut cupressi, sed in proprio corde & corpore imaginem Christi Saluatoris effingit. Et sicut pictor singulas partes imaginis format, quam penicillo elaborat: ita modestus oculorum Christi in oculis suis, & circumspeditionem aurium eius in auribus, & virtutes alias in reliquis animae viribus ad viuum exprimere & delineare contendat. Discat ex sponsa terreni hominis, quomodo mentem suam expolire debeat. Illa enim non simul se totam ornat, sed quasi per partes pulchram & decoram efficit. Primum faciem lauat, inde oculos stybio pingit, capillaturam crispat, aures in auribus, collum torque, & manus annulis, & dextrocheris excolit, & se totam incredibili diligentia comit. Sic omnino mens, quae Christi connubium ambit, non fit in sui ornatu minus diligens, ut tanto sponso placeat, sed singula, quae ad se pertinent, sigillatim exornet. Nihil habeat, quod non seorsum inspiciat, quod non ex professo componat, quod non separatim censura mortificationis emendet. Animam ita mundatam & emendatam sponsum de pulchritudine laudat, eiusque oculos, caput, collum, pedes, & ceteras partes magnificis verbis in cantico Canticorum commendat. Ac tandem sic omnem laudationem concludit: Quam pulchra es, & quam decora charissimam deliciis! Qua sententia, quae admirationem continet, aperte ostendit animae pulchritudinem non esse admirabilem, nisi ex omnium sensuum ac virium decore confurgat. Omniaque esse mundanda & polienda, ut anima non iam amica, sed amicissima & charissima nominetur, cui caelestes deliciae proueniant. Ad tantam pulchritudinem paulatim & per gradus ascenditur, & dum nunc exteriora, nunc interiora mundantur, perfecta pulchritudo ac mundities acquiritur. Si enim magister tenellum puerum paulatim erudit, & vnam veritatem post aliam animo eius ingerit. Si aedificator nunc vnum lapidem, nunc alium in aedificio ponit, & hac minuta lapidum substructione magnos parietes erigit, & arcem regiam ad vmbilicum perducit: Si corporalis salutis cupidus cibos sibi oblatos non simul glutit & deuorat, sed vnam buccellam post aliam in stomachum ingerit; quid faciet puritatis sectator nisi istos imitari; & virtutis doctrinam, non generaliter tantum, sed specialiter, & per partes addiscere? Seipsum igitur veluti egregius doctor minutatim erudiat, & suae menti sapientiam cupienti, sapientiae doctrinam insillat. Putet se aedificatorem esse palatii Regis aeterni, cuius nunc in suo corde vnam partem, nunc aliam aedificet. Nec tot simul cibos spirituales deglutiat, id est, tot vno tempore, moderanda & disponenda apprehendat, ut calor mentis ea minimè coquere, & in propria substantiam commutare sufficiat.

Si itaque virtus sic à vitis spiritualibus discenda est, ita etiam est à doctore tradenda, ut tantundem hic offerat, quantum discipulus colligit, & in omnibus doctrina disciplinam consentiant. Quare nos, qui artem nunc abnegationis tradendam aggredimur, ex qua praecipue omnis virtutis actio dependet, eam per singulas partes animae discutendo tractamus. Immo & in qualibet abnegatione, ad finem illius, coronidis loco, speciales actus, quibus se iustus

A abnegare debeat, attingimus, ne quis vnquam ignorationi tribuat, quod non seipsum abnegauit, & parum in hoc sanctissimo studio profecit. Tu, Domine, qui omnium bonorum es auctor, & non solum sapientium, sed & ignorantium eruditor, styli rempera, verba dispone, & mentem pro te laborantem gratia tua visitationis illustra, ut seipsum possit simul cum aliis piis mentibus, quae ista legerint, incitare, & ad sanctam abnegationem, ac tui imitationem, permouere.

De Mortificatione Oculorum.

CAPVT II.

B Hec est hominis magna & luctuosa miseria, cui aditum per peccatum aperuit, quod dona preciosa de manu creatoris accepta in ipsius donantis offensam, ac in suam perniciem damnationemque conuertit. Id ita esse omnia creata, ab homine iniuria affecta, & vltionem de eo à communi creatore efflagitantia proclamant. Vniuersa namque quae Deus condidit, visibilia & inuisibilia, corporea & spiritualia dona homini concessa sunt, quae illi vel ad vitam spiritualem consequendam, vel promouendam, vel ad vitam naturalem seruandam seruiunt. Quid autem istorum est, quo homo aliquando non sit abusus? Quid est, quod non peccati instrumentum fecerit? Quid est, quod non tanquam telum in Dominum suum eiacularit? Terram facit domum iniquitatis; mare viam auaritia; aëra, & ventos vanitati seruire cogit; ignem, in ministerio crudelitatis & homicidiorum occupatum tenet: caelis & astris saepe ad superstitionem: Sole & Luna, & Angelis ad idololatriam est vsus: & nihil est tam sanctum, tam purum, tam reconditum, quod in malum vsum trahés, non interdum alicuius peccati malitia fedauerit. Ideo Iob, ut quasi summam omnium suarum virtutum faciat, & maximum suae innocentiae testimonium in medium proferat, ait: Si aduersum me terra mea clamat, & cum ipsa sulci eius deflent: si fructus eius comedi absque pecunia, & animam agriculturalum eius afflxi, pro frumento oriatur mihi tribulus, & pro hordeo spina. Qua sententia indicat euidenter terram, & vniuersa alia hominum causa creata, aduersus peccatores clamare, & quasi praedeseiderio vltionis deslere, cum se vident ad ministeria iniquitatis adaeta, & in materiam offensionis diuinae conuersa. Ne verò longius euagemur, hanc calamitatem nostram, non iam in foro, sed in domibus nostris, & intra nos ipsos inspiciamus. Nam quid rogo est in homine, siue ad mentem eius, siue ad corpus pertineat, quod non proprio hominis damno, & diuinae indignationi prouocandae subseruiat? Omittamus nunc intellectus errores, & caecitates, voluntatis odium ac peruersitatem, sensuum interiorum signenta, concupiscibilis vilitatem, irascibilis furor, & solum corpus, ac sensus externos contemplerur, in quibus innumerabilia videbimus, quae & Dei iram accendant, & nostram perniciem machinentur. Corpus quidem donum Dei est, quod animae in domicilium, in vehiculum, in instrumentum salutis dedit. Oculi dona Dei sunt homini data, ut per illos veluti per fenestras splendidissimas, atque pulcherrimas, solem & lunam, & reliqua corporea conspiceret, & ex illis tanquam ex veltigijs creatoris magnitudinem apprehederet. Aures, & olfaciendi, & gustandi vis, ac tactus per omnia membra diffusus, dona Dei sunt, quibus homo necessaria percipiat, & intelligibilem ac caelestem notioni se

Iob 31.
38. 39.
40.

committat. At quanta sint corporis sensuumque peccata, quam foeda, quam nefanda, quam detestabilia, quibus aduersus Dominum rebellamus, quis explicare sufficiat? Haec silentio tegenda sunt, & lacrymis ac gemitibus relinquenda, ne aut ore prolata, aut stylo detecta, castas legentium aures obtundat. Solum dicamus per sensus quaeque; vilia & noxia in mentem irumpere, quae ipsam inquinant: & ipsam mentem quasi per portas exire, vt se omnium peccatorum, ac ipsius mortis infectione contaminet. Vtrumque expressit Gregorius, dicens: Visus, auditus, gustus, odoratus, & tactus quasi quaedam viae mentis sunt, quibus foras veniat, & ea, quae extra eius sunt substantiam, concupiscat. Per hos etenim corporis sensus, quasi per fenestras quasdam exteriora quaeque; anima respicit, respiciens concupiscit. Hinc etenim Ieremias ait: Ascendit mors per fenestras nostras, ingressa est domos nostras. Moys quippe per fenestras ascendit, & domum ingreditur, cum per sensus corporis concupiscentia veniens habitaculum intrat mentis. Haec ille. Vna ergo pars vitae spiritualis est, & illa quidem magni momenti, hoc malum corporis & sensuum mortificatione depellere, & tam illud quam istos ad creatoris obedientiam reuocare. Haec enim parte crassiori nostrae naturae composita, mirum in modum aperitur via ad partem aliam sublimiorem Deo subiiciendam, & a peccatorum ac vitiorum sordibus vindicandam.

Primum igitur bellum aduersus oculos petulantiam suscipiendum est, vt sensus manifestior, & ad casum procliuor in ipso exordio pugna vincatur. Cuius oblectationem audacter debemus contemnere: Quae, vt inquit Ricardus de sancto Victore, infirma, & infirma est: & quia angusta est, maxima non comprehendit: & quia hebes est, minima non discernit: & quia pigra est, non attingit remota: & quia perspicax non est, non penetrat occulta. Quae nihil denique mystica significationis continet, sed tantummodo corporei sensus motum & actionem habet. Quis pro re tam vili pericula salutis aeternae, aut profectus animae subbeat, & momentaneam voluptatem non spernat? Si autem vilitas haec aspectus corporei ad eius curiositatem retundendam non sufficit, sufficiant tamen immedicabilia damna, quae ex incauto aspectu proueniunt, quorum non semel scripturae sanctae recordantur. Dina egreditur vt videat mulieres regionis illius: vidit, & oculos curiosè patuit, sed curiositate sua pudoris & famae amissione perfoluit. Fortissimus Samson vidit mulierem de filiabus Philistinum; vidit, & adamauit, & uxorem accepit; & in praemium visionis, aut in vltionem vanae curiositatis, vires & libertatem, & vitam amisit. Robustissimus Dauid [vidit mulierem se lauante,] quam fortassis nunquam viderat: vidit, sed qui Philistinum vicit, ab impura fuit voluptate deuictus, & in maximas poenas, quae ex peccato ortum habuerunt, calamitatesque, coniectus. Quid plura? [Vidit mulier,] illa scilicet, quae nostrae fuit perditionis origo, [quod bonum esset lignum ad vescendum:] vidit, sed & ipsa deliquit, & virum decepit, & Deum ad iram & vindictam protocauit, cuius adhuc remanent tristitia vestigia, & omne genus humanum ineuitabili morti subiecit. O igitur quanta mala ex curiosa & incircumspecta visione nascuntur! O quanti dolores ex breuissima voluptate oculorum oriuntur! O quantae calamitates ex luminum immortificatione generantur! Quam verè dixit Ieremias: Oculus meus deprædatus est animam meam, quia vna tantum minus prouida ac circumspecta visio solet bona animae deprædare, & lucem oculorum mentis diripere. Et vt ait ad eundem locum Beda, qui & ex Gregorio desumpsit, semel

Greg. 21. mor. c. 2.

Ierem. 9. 21.

Ricard. li. 1. in Apo cal. c. 1.

Gen. 34. 2.

Iudic. 14. 1.

2. Reg. 11. 2.

Genes. 3. 6.

Thren. 3. 51.

A species formae cordi per oculos alligata, vix magnitudinis manu soluitur. Et ne quadam lubrica in cogitatione versemus, prouidendum nobis est, quia intruere non debet, quod non licet concupisci. Vt enim munda mens in cogitatione seruetur a lasciuia voluptatis suae, depressendi sunt oculi, quasi quidam raptiores ad culpam. Expertus est id ipsum Salomon, qui de se fatetur: Omnia, quae desiderauerunt oculi mei, non negaui eis. Quid autem inde sit consequutum, attentata est meditatione noscendum. Nam mulieres alienigenas vidit, visas concupiuit, concupitas possedit, possessas cordi suo dominari permisit. Satis magnus malum est hoc, vt mulier ad seruendum data homini, & regi, & sapientissimo dominetur. At miseria Salomonis longius se protraxit, quia causa mulierum, quas viderat, idolis phana construxit, deos falsos [qui non sunt dii] insipienter adorauit, & a Deo, id est, ab omni bono discessit. Quo intelligimus quam sit Domini Iesu salubre consilium: Si oculus tuus simplex fuerit, etiam totum corpus tuum lucidum erit. Dum namque Salomon oculos suos in simplicitate custodiuit, vitam innocentem tenuit, ex quo verò oculorum aciem in alienas formas effudit, ab innocentia ad turpissima flagitia declinauit.

In quibus ergo oculi moderandi, & comprimendi sunt, ne per illos animus ad culpam exeat, & culpa ad animi mortem ingreditur? Primum quidem in hoc, quod iam explicare cepimus, vt omnem feminaram aspectum fugiamus, & ita eas pro bono charitatis ad colloquium nece saluari admittamus, vt tamen nostra saluti & tranquillitati consulentes, earum visionem declinemus. Facilis enim est transitus ab aspectu ad concupiscentiam: aut saltè in corde iustimago mulieris ingesta, si non consensum extorqueat, at tentationes, & ineptas recordationes exulcerat. Quod innocens Iob probè cognoscens, ait: Pependi saedus cum oculis meis, vt ne cogitarem quidem de virgine. Rem pernecessariam non leuiter attingendam, sed pacto cum oculis inito, id est, firmissimo quodam proposito assumentem exultinat, vt scilicet oculos ad aspectum virginis claudat, ne intus in animu semen alicuius minus honeste cogitationis iniiciat. Aspectus quippe mulieris quasi manus est, femina malaru cogitationu in corde ferens, vel potius ipse aspectus est semè, quod in oculis satum, ipicam multaru cogitationu malarum, veluti ex multis granis copacta, in corde progignit. Granu enim tritici intra terram absconditur, sed extra terram, & in aere supra stante fructum emittit. Ita incautus aspectus in oculo quidem efficitur, sed in superiori animae vi, nempe in cogitatione, phantasmata castitati aduersantia fructificat. Si autem nemo scire potest, quid ex visione pulchrae mulieris in animo suo euenturum sit (nam & incautus aspectus [vt vidimus] sapientibus etià & sanctis solet illudere, illisq; ad consensum iniquitatis pertrahere) qua fronte audet quis, si Dei timorem habeat, oculos in mulierem conicere, & non casu tantum, sed ex professo formam ad malum allicientem spectare? Certè Dominus optimus imbecillitatis humanae cogitor, ab aspectu quoque voluit retrahere, cum dixit: Omnis qui videt mulierem ad concupiscendum eam, iam mæchatus est eam in corde suo. Licet enim his verbis internam concupiscentiam veterit, tamè & incautum oculorum aspectum compefcit, qui parè est lasciuæ concupiscentiae.

Beda 2. in Thren. habet inter opera Hieronymi. Greg. 21. mor. c. 2. Eccl. 2. 10.

Matth. 18. 9.

Matth. 6. 22.

Iob 31. 1.

Matth. 5. 28.

centia. Idque sapienter calluit Saluianus Massiliensis Episcopus, & hac elegantissima oratione perfecit. Hinc intelligere plane possumus, quam castos nos esse Saluator iusserit, qui etiam licentia vitionis abscedit. Sciens enim fenestras quodammodo esse nostrarum mentium, lumen oculorum: & omnes improbas cupiditates, in cor, per oculos, quasi per naturales cuniculos, introire, extinguere eas penitus foris voluit, ne intus oriretur, & lethaliter crescentibus sibi, cõualesceret fortasse in animo, si germinassent in visu. Idcirco itaq; ait Dominus, petulosos impudicorum hominum intuitus noxa adulterij nõ carere, scilicet, vt qui bona fide fugeret adulterij, custodiret aspectum.] Hæc ille. Et ad idem Hugo Victorinus ait: Quia per illicitum visum concupiscentia oritur, per qua integritas metis violatur: necesse est vt semper seruus Dei visum suum reprimat, ne per concupiscentiam, & per immunditiam cordis, Deum offendat.] Ista sunt Hugonis verba. Et itaq; feminarum aspectus veluti agro rationis iniitium, qua mens impudicitia titillatione concitatur: est status, quo ignis turpis cogitationis, & consensu accenditur: est primus ictus hostis, quo animu ferire conatur. Atque adeo solerter fugiendus est ab eo, qui vult nõ perire, & castitatem, quam in sponsam accepit, puram inuolatamq; seruare.

Nemo de senectute, de canis, ac de frigido sanguine confidat, nemo se de adepta sanctitate securu reddat; nemo de seruata per multos annos castitate sibi metipsum blasdiatur, quia vniuersa hæc vnus incircumspectus mulieris aspectus solet continere, & senes, & sanctos, & castos debellare. Iudices illi Israëlis senes erant, atq; grandaui, de quibus tamen in Daniele scriptum est: Videbat eam (nempe Susanã) senes quotidie ingredientem, & deambulante, & exarserunt in concupiscentia eius.] Dauid sanctus erat, & Iob castissimus per totam vitam extiterat, quoru ille, quia feminam aspexit, sanctitatem perdidit, & hic ne perderet, aspectum incautum formidauit. Et Ecclesiasticus non ad iuuenes tantum, non ad peccatores tantum, non ad lasciuos tantum, sed ad omnes in vniuersu loquitur, cum ait: Ne respicias mulierem multiuolam, id est, ad multorum concupiscentia euolante, ne forte incidas in laqueos illius. Virginem ne conspicias, ne forte scandalizeris in decore illius. Auerte faciem tuam a muliere compta, & ne circumspectas specie alienam: propter speciem mulieris multi perierunt: & ex hoc concupiscentia, quasi ignis exarsit.] Hæc, in qua, omnia senibus etiam, & sanctis, & castis dicta sunt, quoniam magna esse solet oculorum, & aliorum sensuum coniunctio, & nec audire, nec odorari, nec gustare, nec contrectare pigebit, quod voluptati erit conspiciere. Immo & his præcipue dicuntur, quos visio feminarum incauta solet magis afficere. Nam experientia esse compertu audiuius, quod prophani homines lasciuos aspectibus assueti, ferè nullam ex illis in quietudinem patiuntur; ad Deum verò cõuersi, & a feminis sequestrati, ex leuissimo aspectu prauis cogitationibus molestatur. Quod & naturale est; nam si ab assuetis (vt dicitur) non sit passio, certè ab insuetis procedit. Vnde Basilus virginem castissimam instituens, hæc ait: Nam cum haustu luminibus formæ obrutus passiuè defixerit, atque in anima voluptate mollita cetera instat, conspectu speciei imagines prefferit, quamuis ille abeat, seorsumq; sit, qui huiusmodi formas impresserit: insignita animo conspecti species, quod suum est, semper operatur: animamque imaginibus ludit. Idcirco virgini principio quidem summo opere cauendū est, ne cuiquam infigat obrutus: vel certè si defixisse cõgerit, figuras animo altius infigi molientes a se contraria virtute reiciat, ac penitus arceat: vt nullam corporis specie diuturnis consuetudinis obiectaculis formet. Quod si forte cnotingar clam

Saluia. lib. 3. de prouident. post modum.

Hugo in regulam c. 6

Daniel. 13. 8.

Ecclesi. 9. 3. 5. 8.

Basilus.

A anime corporeas imprimi formas, eas perpetua rerum honestaru memoria omni studio in seipsa delere contendat: corporeas quidem illas veluti cera: inscriptas animi, ad meliora ac diuina conuersione abolendo, sanctarumque rerum imagines elaboratis meditationibus ac speculationibus illarum vice inscribendo.] Huc vsque Basilus. Quæ virgini, & cuiuscumque vitam spiritualem sectanti dicta sunt. Non enim poterit internam pacem, mentisque puritatem retinere, nisi oculos carnis formis illicentibus claudat, & ab his, quæ turbare possunt, se subducatur.

Vt autem hæc verissima esse clarius appareat, cuiusdam senis, & sancti, & casti subiiciamus exemplum, in quo omnes cuiuscumque sint status aut conditionis, addiscant, qualem habere debeant oculorum custodiam. Is est sanctus Hugo Gratia nopolitanus Episcopus; cuius historiam texens Guigo vir venerabilis, & quintus magnæ Carthusiæ prior, quadam dicit de eius circumspectione valde admiranda, ideòq; ad verbum referenda, quoniam vtilissimam animabus doctrinam continent. Porro, inquit, mulieru confessiones non minus cautè quam benignè suscipiebat. Non enim in angulis, aut obscuris, aut secretis locis, eas audire solitus erat, sed potius vbi à pluribus conspici posset. Et aurem quidè satis familiariter applicabat: oculorum autem in alteram partem vertebat aspectu, auditum solum, propter insidias diaboli, huiusmodi negotiis asserens applicandum. Quam videlicet oculorum custodiam incredibilem semper, & vbique circumspectione seruabat, ita vt cum potentes ac nobiles mulieres, iuxta illud Apostoli, Cui honorè honorè,] ad colloquium honorificè hilariterq; frequenter susciperet, multa coram se, diuq; tractantium facies penitus non videret. Dicebat enim cogitationes illicitas difficillimè posse vitari, nisi quis corporis sensus vigilantia multa cõprefferit: intrare autè, secundum Prophetam, morte per has quasi fenestras, & ingredi domos nostras.] Hæc sanè oculorum custodia mirabilis est, sed etiam imitabilis, quam duos ex nostris viros puritate conspicuos per totam vitam, cum tamen frequentissimè primarias feminas adirent, seruasse cognouimus. Sed consulto in his lucubrationibus ab exemplis nostrorum temperamus, (quæ alius fortasse ad modum dialogorum Gregorij in vnum volumen congeret) quia ad omnia scribenda non sufficimus.

D At Beatus Hugo adhuc inuētus est in hac re cautiore: Qui constanter affirmabat, non à mulierum tantum, sed à virorum quoq; vultibus religiose mentis auertendum intuitu, asserens quod experientia sua potest quisq; conuicere, per communionem humanæ mutabilitatis, atq; compassionem fieri, vt affectiones conspecti frequenter ad conspicientem inestimabili velocitate pertranseant, &, verbi gratia, de irato iratis, & de tristi tristis, & de lasciuente fiat lasciuies; quas passiones, satis esse, habere quemquam proprias, non in se transcribere taliter alienas. Nullius de totius Episcopatus sui mulieris, præter vnus, ita faciem aspexisse, vt ex consideratione vultus, si occurreret, quamnam esset, posset cognoscere.] Hactenus Guigo. Nos verò huius sanctissimi viri tum sensum, tum actum suscipiamus, & memores illius dicti Domini per Ezechielem: Vnusquisque offensiones suorum oculorum abiiciat:] feminarum formas, quæ nos offendere ac polluere queunt, demissis modestè oculis refutemus. Qui enim, vt inquit Isaias, claudit oculos suos, ne videat malum: Ille in excelsis habitabit: munita saxorum, sublimitas eius.] Forma mulieris de se mala non est, at homini ob suam imbecillitatem, mala, id est, noxia, & periculosa est. Quare claudendi sunt oculi, aut certè dissimulanter demittendi,

Surius in April. Tv. 2.

Rom. 13.

Ierem. 9.

Ezech. 10. 7.

Isaia 33. 15.

ne sibi noxia videant, & à celsitudine vitæ, & à loco tuto, in quo morabatur, miserabiliter decidat.

Nec solus fœminarum aspectus fugiendus est, ad oculorum nostrorum effragationem repræmendam, sed multa alia vitanda sunt, quæ possunt mentem distrahere, & à tranquillitate aut puritate dimouere. Spirituales ergo viri, spectaculis rerum prophanarum, aut in quibus homines prophani, & impuri se histriones exhibent, & comœdias tragœdiâq; repræsentant, nequaquã intendat. Non dico, ne lubens & volûtarius loca istorum spectaculorũ adeat, quis enim id de spectatore perfectionis credat, quod nec Christianũ decet, & in homine seculari damnatur: sed ne, si necesse sit aliqua comœdiis vel tragœdiis adfuerit, eorum delicia & vanitates aduertat. Neq; enim difficile est, corpus in loco, vbi hæc geruntur, habere, & oculis sine

Aug. in Psal. 119. in illud: Sagitta potentis eye.

Cypria. lib. de spectac.

Psal. 118. 37.

Cypria. lib. de spectac.

1. Reg.

Marci. 6. Eccl. 9. 4.

Profectò Augustinus secularẽ eouersum ad Dominũ in hunc modũ dicit ab aspicientibus collaudari: Ego, dicit vnus eorũ, illũ noui, quã ebriosus fuit, quã sceleratus, qualis amator circi, aut amphitæatri, qualis fraudator: quomodo Deo seruit, quã innocens factus est. Quã turpe & miserandũ esset, perfectionis amatorem & vitæ religiosæ cultorẽ, de eo, quod assistat histrionibus aspiciẽdis, à secularibus vituperari? Fugiẽda sunt ista Christianis fidelibus, inquit Cyprianus, tam vana, tam perniciosã, tam sacrilega spectacula, & oculi nostri sunt & aures custodiendæ: citò in hoc assuecimus, quod audimus, scelere. Nam cum mens hominis ad vitia ipsa ducatur, sibi quid faciet, si habuerit exẽpla naturæ corporis lubricæ? Quæ sponte cornuet, quid faciet, si fuerit impulsã? Auocandus est animus ab istis. Si hæc dicit sanctus doctor Christianis, cui alij sancti Patres consentiunt, quid diceret religioso, aut spiritualis vitæ cultori, nisi quod ignominiosissimum esset illi, tale genus oblectationis cogitare? Atque ad eò, si aliquando, cogente necessitate (quod vix eueniet,) spectaculo assistendũ est, puritatis cupidus lumina corporis sui, infestissima vanitate non pascat, ne mentis oculos perdat. Immo cantantibus & conclamãtibus histrionibus, ipse Domino in corde suo cantet, & dicat: Auerte oculos meos, ne videam vanitatem; in via tua viuifica me.]

Idem omnino esto iudicium multorum aliorum, quibus seculares homines oblectantur. Cuiusmodi sunt choreæ, saltationes, equorum cursus, taurorum agitationes, torneamenta, & alia similia, quæ ad ludos theatrales pertinent. A loco, vbi ista fiunt, spiritualis vir se constantissimẽ separet; si non possit omnino, oculos suos prudenter, & sine alicuius offensione aliò diuertat. Cypriani tempore aliqui fideles non verebantur his ludis assistere, qui & sacris litteris se protegebant, in quibus choreæ, & ludi narrãtur, nec prohibentur. In hos meritò sanctissimus Doctor inuehitur: Melius, inquit, fuisset istis nullas litteras nosse, quã sic litteras legere. Verba enim & exempla, quæ ad exhortationem Euangelicæ virtutis posita sunt, ad vitiorum patrocinia transferuntur: quoniam non vt spectarentur, ista scripta sunt, sed vt animis nostris instantia maior excitaretur in rebus profuturis, dum tanta est apud Ethnicos in rebus non profuturis. Argumentum est ergo excitandæ virtutis, non permissio, siue libertas spectandi gentilis erroris. Sic ille. Fugiat itaq; iustus tripudiorũ & saltationum aspectum, in quibus Saul inuidia & odio succenditur, in quorum præmium Baprista Præcursor occiditur, quibus etiam idololatriæ crimẽ admiscetur. Audiat Ecclesiasticum dicentem: Cum saltatrice ne assiduas sis: nec audias illam, ne fortẽ pereas in efficacia illius.] Nec minoris putet detrimenti, saltatorem quã saltatricem aspi-

cere: quoniam viri etiam subsillientis motus ad impudicitiam mouent, & (esto quòd ad tantũ malum non excitarent aliquem) saltem cor ab eo, quod feruum est rectumque, diuellunt. Quam autem mentis grauitatem, quam compunctionem habebit, qui leuissimis stultorum motibus delectatur, & in risum, in cachinnos, & in Dei obliuionem abire compellitur?

Ad hanc etiam oculorum abnegationem spectat, lectionem librorum curiosorum & prophanorum omnino reicere, quam viro religioso & spirituali indignissimam esse iam diximus. Ad ipsa enim vitæ spiritualis exordia pertinere certum est, horũ librorum vsum omittere. Vnde in Actis Apostolorum legitur: Multi ex his, qui fuerant curiosi sectati, contulerunt libros, & combusserunt coram omnibus. Quos nam libros? Eos sanè, qui curiosa, & magica, & noxia tractabant. Nec in animum induxerunt, eos vendere, sed comburere maluerunt, ne doctrina pestilens emptoribus obesset, sed potius flammis dignissima omnino periret. Sed quã absurdum est neglectis sanctarum scripturarum, & Patrum factorum voluminibus animum ad nescio quæ curiosa, & faceta, & compra legenda oculos applicare? Et verè dum hæc leguntur, sacra scripta negliguntur, non solum quia his debuit tempus lectione occupandum surripitur, verum etiam quia illa impura & vana, his purissimis & solidissimis admiscere, non sine horum iniuria præstatur. Ad hoc facit memorabile exemplum Hermanni Steiueldensis Canonici, ex ordine Præmonstratensis, quem eximia sanctitas, & singularis erga Beatam Virginem deuotio mirabiliter sublimauit.

Lib. s. c. tom. 1.

Astrum 10. 19.

De illo ergo hæc ad verbum narrat eius historia: Quoties more puerorum fabulas poetarum vel discere iubebatur, vel legere, non tulit patienter immò & ipsos se docentes, super quos iam intus spirituali vnctione docente profecerat, reprehendit, asserens, quòd Deo vero contumeliam irrogarent, falsorum deorũ nomina in poetarũ libris etiã recitando. Solebatq; nobis postmodũ de quibusdam magistris suis, qui ceteros religione antea videbãtur, narrare, se nõ sufficere admirari, q; viri religiosi in scriptis possent poetis delectari, cum tanta sint scripta veritate subnixa, per quæ ad Dei possit notitiam perueniri. Quis enim, nisi stultus, quærat liliũ inter spinas, vnde sine punctationibus non possit abstrahi, quod facilius & vtilius sine lesione possit acquiri? Hæc ibi. Et meritò sanè vir hic sanctus mirabatur, & harũ rerum lectionem aut auditionem, Dei reputabat iniuriã. Nam si vir nobilis iniuriæ ascribit, quòd sutorẽ, aut fabrũ simul cum illo ad mensam inuites; cur spiritus Dei, auctor sacrarum litterarũ, & patres Ecclesiæ eodem spiritu pleni iniuriæ nõ tribuent, quòd in eodẽ armario memorię suas sententias grauissimas, & ocioforũ librorum dicta recondas? Basilus quendã Episcopum reprehendit, quòd sepositis ad tempus sacris libris, poetas legerit, monetq; eum, vt resipiscat, & ad se ipsum redeat: nam re vera, qui in manibus libris euoluẽdis intendit, à se ipso, & à viri spiritualis dignitate discedit. Hanc verò lectionẽ prætextu vtilitatis excusare, quæ ad sacras cõciones ex illa decerpitur, ridicula & stultares est. Ex his enim libris vanis, quæ possunt, nisi vana aut curiosa desumi, quæ sanctæ prædicationis acrimoniam & grauitatem subuertant? Corporis incolumitatẽ medicaminibus quærere licitũ est; at ex maleficiis & incantationibus petere, iniquum est. Itã æquũ est ex Sacris libris & sanctis Patribus eloquentissimis, & ex modernis auctoribus, qui dignè & religiosè sacra tractant, ad cõciones sales accipere: at malum est, & stultum, & hominum spiritum Christi nescientium proprium, in libris vanis & impuris sa-

Basil. epist. 97.

les & acuta dicta quaritare. Abnegationis ergo studi-
ofus feria & vitia legat, libros vero Latinos, &
multo magis vulgates, vana & amatoria tractantes,
vt omnis virtutis pestes, explodat.

Deniq; (vt omnia, quæ huius abnegationis sunt,
vno verbo comprehendam) oculis quæcumq; inania,
quæcumque in utilia neganda sunt, ne mentis tran-
quillitatem & orationis puritatem impediunt. Ad
quid enim imagines prophanorum hominum con-
siderabis, gemmas, & lapillos pretiosos, ac vasa argē-
tea siue aurea diuitum aspicias; ædificia magna, & su-
perba videbis: ad quid, quicquid occurrerit, lustrare
cupies, nisi vt animum distractum & immundū sem-
per habeas, & nunquam putas manus ad Deum le-
nare consuefcas? Expēde qualibus verbis Dorotheus
hanc oculorum custodiam commendat. Confue-
fce, inquit, non circumferre oculos ad aliena & vana,
hæc enim deperire faciunt labores omnes mona-
sticos.] O rem tremendam, cunctos virtutis labores
dilapidare, ac destruere. Sed hanc ex fœderentia huius
patris per incautum aspectum interdū incurrimus.
Ideo perfectionis auidi semper fuerunt diligentif-
simi oculorum custodes, & minimos quoq; in hac
parte defectus non parua censura castigant. In quo
Magnus Eusebius apud Theodoretum mirabile reli-
quit virtutis documentum: Is enim, cū semel ab
auditione lectionis Euangelicæ, aspectu quorūdam
agricolarum distraheretur, qui in subiecto cāpo ter-
ram excolebant, ita se ipsum puniuit, vt per quadra-
ginta annos, & eo amplius, quibus postea vixit, nec
agrum illum aspiceret, nec in cælum & ætra oculos
attolleret, sed semper, iniecto in collū collati ferreo,
inclinatus incederet. Interrogatus autem quam ob
causam se tam seueriter ob modicum defectulū cas-
tigaret, respondit dignam sanctissimo viro sententiam:
Ne, dixit, aduersarius de rebus magnis bellum
gerat, conor illum ad hæc parua traducere. Nā si me
aliquando ab hoc proposito dimouerit, & agrum
aut cælum conspiciat fecerit, in te tantum parui mo-
menti me vincet. Nec minus mirandum est, quod
narrat Marulus de quadam sanctissima Abbatisa,
nomine Sara, quæ cū in monasterio prope ripam
fluminis posito per sexaginta annos habitasset, haud
sustinuit per fenestram vel leuiter labētes aquas, aut
prati adiacētis amœnitatem aspiceret, ne ex eo aspe-
ctū aliquid caperet voluptatis. Sic viri perfecti solent
oculos corporis custodire, & feris abnegationis oc-
cludere, ne dum per exteriora vltra necessitatem di-
uagantur, contemplationi rerum cælestium obstitāt.
Sic & tu, o lector, qui fastigium virtutis cupis, oc-
los debes à rebus inutilibus ac vanis abducere. Co-
gita tuos oculos esse non tuos, quos hostis tuus sæpe
victoriarum suarum instrumenta fecit, quos mens
tua aduersus se rebellare cognouit, quos mors ali-
quando videndi facultate priuabit. Habe eos, vt non
tuos, & in omnibus, quæ potueris, tanquam oculos
ad te non pertinentes abnega, vt ipsos abnegatione
recuperes, & in æternum ad gaudia possideas. Si ita
feceris, oculis tuis considerabis, & tributionem
peccatorum videbis. Erit enim tempus, cum oculi
quibus te quo ad superfluum vltum propter deside-
rium perfectionis obtasti, iurauerunt, & tibi restituen-
tur; ipsiq; aduersariorum tuorum ad malum te
oculis prouocantium vltionem aspicias. Quin &
oculis tuis videbis iucunditatem & exultationem,
quæ venient tibi à Deo tuo, iam non dices: Cre-
do videre bona Domini in terra viuentium; quia fi-
des abibit, & visio clara illorum ineffabilem bono-
rum adueniet. Immo dices: Sicut audiuimus, sic
vidimus in ciuitate Domini virtutum, in ciuitate Dei

A nostri.] Quia in ea Sanctorum pulchritudinem affa-
tim videndam in mercedem abnegationis accipies.
Iam audi summam eorum, in quibus debes oculos
reformare.

Vsus Mortificationis oculorum.

- I. **F**œminas iuuenes, præcipuè formosas & cō-
ptas, absque manifesta necessitate ne videas.
 - II. Comœdias, tragœdias, & alia similia specta-
cula à prophanis hominibus data, ne aspicias.
 - III. Choreis, tripodis, equorum curribus, tauro-
rum agitationibus, hastiludiis, torneamentis, & aliis
ludis theatralibus ne te spectatorem præbeas.
 - IV. Libros impuros, aut vanos, vel ad solam cu-
riositatem editos, præsertim vulgares, ne legas.
 - V. Diuitum gazas, vasa aurea & argentea, gemas,
& lapides pretiosos, sæcularium ornamentis & vti-
bus applicatos, ne oculis contempleris.
 - VI. Hominum nulla præcipua virtute insignium
imagines, ad vanitatem ac superbiam effictas, ne
consideres.
 - VII. Palatia, ædificia superba, quæ Christus videri
contempserit, amœnos hortos, & pulchra virida-
ria, & alia huiusmodi ad fastum & oblectationem
potentum elaborata, ne tuis luminibus offeras.
 - VIII. Cellam fratris aut conclauæ alicuius alteri-
us ingressus, quæ sunt in mensa, aut in alio loco, ne
curiosè scruteris.
 - IX. Cū aliquò pergis, siue domi, siue foris, post
te venientes, & hæc seu illac transeuntes, leuiter, &
sine aliqua necessitate ne aspicias.
 - X. Oculos tibi solū ad necessaria & vitia vi-
denda concessos, solū in res necessarias vel vtilis
videndas intende.
- Ea igitur videas, quæ necessaria sunt, quæ vitia,
quæ mentem ad contemptum visibilium excitabūt,
& ad desideria cælestium attollent. Sic facies oculos
tuos, instrumenta virtutum, & habebis fenestras lu-
ci diuinæ seruitentes, non ad distractionem & vana-
tatem iuuantes. Miraberis fortasse, optime lector,
quòd aliqua ex his legenda spiritualibus viris pro-
ponam, & quasi illis necessaria ingeram, à quibus sæ-
culares homines aliquantulum timorati solent ab-
stinere. Tibi congratulor, quòd talis sis, vt his non
egeas. Nos verò, qui multorum mores vidimus, &
maria tranauimus, certissimè nouimus nonnullos
spirituales viros his omnibus documentis indigere.

De Mortificatione Aurium.

CAPVT III.

S ECVNDVS. Sensus ordine dignita-
tis à Philosophis numeratur. Auditus,
qui etiam magna abnegatione opus ha-
bet, ne mens pro viliibus noxia & per-
niciem afferentia percipiat. Audium
enim sapientes vocarunt sensum discipline, quòd
per eum, veluti per ianuam, notio veritatis &
omnis sapientia in mentem introeat. Hæc autem
inua abnegationis & circumspectionis cura soli-
cite custodienda est, ne pro veritate mendacium
pro sapientia stultitia, & pro his quæ profunt, ea quæ
officiant, in penetralia cordis irumpant. Nam & de
porta, per quam ingressum est verbum veritatis, di-
citur in Ezechiele: Porta hæc clausa est: non
aperietur, & vir non transibit per eam: quo-
nam Dominus Deus Israël ingressus est per eam.]
Simile quiddam & nos de porta nostra, vel de au-
ribus nostris, per quas ingreditur huius verbi do-

Dorotheus doctr. 2. i. interrog. 3.

Theodoretus in historia sctor. in Eusebio. 4.

Marul. lib. 3. c. 10. ad finem.

Psal. 90. 8.

Psal. 26. 13.

1. 47.

Marth. 24.

Ezech. 44.